

УДК 330.341.1:332.1

DOI: 10.37332/2309-1533.2019.7-8.14

JEL Classification: A10, O10, O31, O18, P25

Лещух І.В.,
канд. екон. наук, наук. співроб. відділу просторового розвитку,
ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М.І. Долішнього НАН України»

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ: ДОМІНАНТНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Leshchukh I.V.,
cand.sc.(econ.), researcher at the
department of spatial development,
State Institution "Institute of Regional Studies
named after M. Dolishnyi NAS of Ukraine"

INNOVATIVE POTENTIAL OF THE REGION: DOMINANT CHARACTERISTICS

Постановка проблеми. Сьогоднішнє прагнення України до переходу на інноваційну модель розвитку висуває нові вимоги до управління регіонами, яке повинне базуватися на основі ефективного використання інноваційних ресурсів. Однак, особливістю інноваційного розвитку України у порівнянні з розвиненими країнами є високий ступінь нерівномірності регіонального розвитку. Ця нерівність визначається передовсім специфікою кожного регіону, яка полягає у галузевій спеціалізації, особливостях географічного розташування, а також рівні використання інноваційного потенціалу. Останній чинник є особливо важливим, адже в умовах реформування системи місцевого самоврядування особливості формування інноваційного потенціалу та ефективність його використання передбачають потенційні можливості і перспективи зростання економічного розвитку регіону та його конкурентоспроможності. Відтак, чітке розуміння сутності інноваційного потенціалу регіону сприятиме виробленню практичних рекомендації щодо його нарощення та ефективного використання. Зазначене актуалізує проведення даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці формування, нарощення, оцінки, управління інноваційним потенціалом регіону присвячені праці таких вітчизняних дослідників, як Л. Бенюк, О. Біловодська, О. Жихор, Н. Куцай, І. Федулова та ін. Питання розвитку інноваційного потенціалу регіонів в контексті формування стратегій смарт-спеціалізації представлене у дослідженнях А. Амоші, В. Геєця, А. Даниленка, Е. Лібанової, І. Кульчицького, М. Мельник, О. Снігової, І. Сторонянської. Проте, динамічність інноваційних процесів в Україні та світі актуалізує проблему поглибленого вивчення домінантних характеристик інноваційного потенціалу на рівні регіону.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності, структури та джерел інноваційного потенціалу регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «потенціал» походить від латинського слова «potentia», що трактується як сила, міць, можливість, здатність, що існують в прихованому виді та здатні проявитися за певних умов. У більш широкому розумінні «потенціал» – це сукупність певних наявних факторів, які можуть бути використані й введені в дію для досягнення конкретної мети, результату. Отже, поза прив'язкою до конкретної сфери, потенціал можна розглядати як здатність матерії переходити від можливості до реальності, від одного стану в інший. При цьому, потенціал – це міра єдності досягнутого, котре може бути використане з певною метою, і можливого, тобто досяжного за певних умов.

Появу терміну «економічна інновація» пов'язують з іменем Й. Шумпетера, який використовував термін «здійснення нових комбінацій», яке, на думку автора, охоплювало п'ять випадків [1]:

- 1) виготовлення нового, тобто ще невідомого споживачам блага або створення нової якості того чи іншого блага;
- 2) впровадження нового, тобто в галузях промисловості ще практично невідомого, методу (способу) виробництва, в основі якого не обов'язково лежить нове наукове відкриття і який може полягати також у новому способі комерційного використання відповідного товару;
- 3) освоєння нового ринку збуту, тобто такого ринку, на якому нова галузь промисловості цієї країни досі ще не була представлена, незалежно від того, існував цей ринок раніше чи ні;

4) одержання нового джерела сировини або напівфабрикатів, незалежно від того, чи існувало це джерело раніше, чи його просто не брали до уваги або воно вважалось недоступним, чи воно тільки ще має бути створеним;

5) проведення відповідної реорганізації, наприклад, забезпечення монопольного стану (шляхом створення тресту) або підрив монопольного стану іншого підприємства.

Під інноваціями зазвичай розуміють введений у використання новий або значно удосконалений продукт (товар, послугу) чи процес, новий метод продажу або новий організаційний метод у діловій практиці, організації робочих місць або зовнішніх зв'язках [2].

Чеські дослідники Й. Драгосова та П. Беднар [3] трактують інновації як оновлення та розширення асортименту продукції, послуг та суміжних ринків, розробка нових методів проектування, виробництва, постачання і розподілу, вдосконалення організації та умов праці, навичок працівників.

Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає інновації як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [4].

Поняття «інноваційний потенціал» отримало свій розвиток на початку 80-х років ХХ ст., розвивалось та уточнювалось в процесі теоретичних, методологічних та емпіричних досліджень. В останні роки зростає кількість досліджень присвячених вивченню окремих аспектів цієї дефініції на різних рівнях управління.

Сьогодні найчастіше категорія «інноваційний потенціал», як і «потенціал» загалом, ототожнюється із ресурсами або їх сукупністю, які служать «плацдармом» для його формування та будуть визначати/впливати на масштаби й темпи інноваційної діяльності.

Існують різні точки зору щодо визначення поняття «інноваційний потенціал», факторів його формування та методів оцінки.

Досліджуючи наявну наукову літературу, присвячену проблематиці інноваційного потенціалу, у табл. 1 нами узагальнено підходи до тлумачення вищезгаданої категорії. При цьому, виділено три основних підходи до трактування інноваційного потенціалу:

1) ресурсний (найпоширеніший) – розглядає інноваційний потенціал як упорядковану сукупність ресурсів, які забезпечують здійснення інноваційної діяльності, дозволяє оцінити поточний стан розвитку інноваційних процесів;

2) цільовий – передбачає організованість процесу використання ресурсів, їх спрямованість на досягнення конкретних цілей в інноваційній сфері;

3) міра спроможності/готовності (орієнтація на результат) – характеризує наявність та збалансованість структури компонентів інноваційного потенціалу, а також достатність рівня розвитку ресурсів економічного суб'єкту для здійснення інноваційної діяльності.

Таблиця 1

Підходи до тлумачення поняття «інноваційний потенціал»

Автор	Тлумачення інноваційного потенціалу регіону	Складові інноваційного потенціалу регіону
1	2	3
<i>Ресурсний підхід</i>		
Ю. Канигін	Система інтелектуальних, освітніх, кадрових, технологічних, технічних факторів, що визначають можливості створення і впровадження нових технологічних систем у суспільному виробництві	інтелектуальний, освітній, кадровий, технологічний, технічний потенціали
В. Громека	Єдність і взаємодія наукового, освітнього, управлінського і модернізованої частки технічного потенціалу	науковий, освітній, управлінський, технічний потенціали
А. Масалов	Категорія особливого змісту, яка містить не тільки інноваційні ресурси та механізм їх використання в організаційно-господарській системі, а й активність інноваційних процесів у регіональній економіці	не виділено
П. Маковесв, М. Шарко	Сукупність різноманітних матеріальних, фінансових, інтелектуальних, науково-технічних та інших ресурсів, необхідних для інноваційної діяльності	матеріальний, фінансовий, інтелектуальний, науково-технічний потенціали
І. Балабанов	Сукупність різних видів ресурсів, зокрема матеріальних, фінансових, інтелектуальних, інформаційних та ін., необхідних для інноваційної діяльності	матеріальний, фінансовий, інтелектуальний, інформаційний потенціали
А. Крайнев	Сукупність інноваційних ресурсів, поданих у вигляді продукту інноваційної діяльності у виробничій сфері	виробничий потенціал

продовження табл. 1

1	2	3
Л. Мартюшева, В. Калишенко	Сукупність організованих у визначених соціально-економічних формах ресурсів, які можуть за допомогою внутрішніх і зовнішніх показників інноваційного середовища бути спрямовані на реалізацію інноваційної діяльності, метою якої є задоволення нових потреб суспільства	сукупність ресурсів, здатних забезпечити нові потреби суспільства
Б. Буркинський, Є. Лазарева	Сукупність кадрових, науково-дослідницьких, матеріальних, ринкових, інтелектуальних, інформаційних, фінансових ресурсів (потенціалів), які потрібні для інноваційної діяльності, тобто безпосередньо беруть участь у інноваційному процесі, метою якого є задоволення потреб економіки та суспільства у нових або вдосконалених видах продукції або послуг й підвищення конкурентоспроможності регіону та країни загалом	кадровий, науково-дослідницький, матеріальний, ринковий, інтелектуальний, інформаційний, фінансовий потенціали
Г. Жиц	Кількість економічних ресурсів, які в кожний конкретний момент суспільство може використовувати для свого розвитку. Ці ресурси розподіляються між трьома основними секторами (сегментами, напрямками) системи: науково-технічним, освітнім, інвестиційним. У результаті цього розподілу формуються: науково-технічний потенціал (сегмент або комплекс), освітній потенціал (сегмент або комплекс), інвестиційний потенціал (сегмент або комплекс). Сукупність названих сегментів і формує інноваційний потенціал системи	науково-технічний потенціал (сегмент або комплекс), освітній потенціал (сегмент або комплекс), інвестиційний потенціал (сегмент або комплекс)
<i>Цільовий підхід</i>		
М. Ільїн	Система, яка забезпечує створення і впровадження у виробничу і соціальну практику науково-технічної інформації, яка потрібна для підвищення економічної і соціальної ефективності всіх сфер людської діяльності	науково-дослідний, проектно-конструкторський, технологічний або техніко-технологічний, виробничий, комерційний потенціали, науково-технічна інформація
Д. Кокуріна	Містить невикористані, приховані можливості накопичення ресурсів, які можуть бути задіяні для досягнення цілей економічних суб'єктів	не виділено
ЮНЕСКО	Сукупність усіх ресурсів країни, необхідних для наукових відкриттів, винаходів і технологічних новацій, а також вирішення національних і міжнародних проблем у галузі науки та технології	не виділено
<i>Міра спроможності/готовності (орієнтація на результат)</i>		
О. Зіславський	Інноваційний потенціал розуміється як опис існуючого інноваційного середовища, де інновації створюються, розробляються та впроваджуються	не виділено
І. Джаїн	Сукупна здатність науково-технічних знань і практичного досвіду, які є в розпорядженні суспільства на даному етапі його розвитку	науково-технічні знання, практичний досвід
Г. Добров	Здатність до змін, поліпшення прогресу як джерела розвитку. Доказом цього є таке явище, як дифузія інновацій. Використання нового обладнання призводить до виготовлення нової продукції, яка, своєю чергою, виходячи на ринок, стає джерелом, фактором подальших змін. При цьому ефект від тиражування інновацій зростає швидше, ніж сам тираж	не виділено
П. Жолдак	Відображає найважливіші якісні характеристики досягнутого рівня розвитку суспільного виробництва і може бути представлене трьома параметрами: освіта, наука, управління	не виділено

Джерело: узагальнено автором за [5–13]

Із табл. 1 бачимо, що у визначенні терміну «інноваційний потенціал» переважає ресурсний підхід, де досліджувана категорія визначається як сукупність факторів та умов, необхідних в інноваційному процесі. Такий підхід, на наш погляд, носить більш технічний характер та частково (в окремих випадках) може ототожнюватися із категорією «інтелектуальне багатство».

Резюмуючи проведене дослідження, вважаємо, що **інноваційний потенціал регіону** – це сукупність, по-перше, можливостей, а по-друге – ресурсів та організаційних здібностей, які забезпечують створення та впровадження інновацій з метою досягнення сталого розвитку регіону та країни загалом. При цьому, важливим аспектом нарощення інноваційного потенціалу регіону, з-поміж

іншого, є інституційна спроможність держави до стимулювання та підтримки розвитку інноваційних процесів.

При обґрунтуванні інноваційної політики на регіональному рівні та розробці регіональних програм соціально-економічного розвитку з врахуванням ефективного використання інноваційних ресурсів особливого значення набуває оцінка інноваційного потенціалу регіону.

В структурі інноваційного потенціалу Л. Бенюк виокремлює кадровий, науково-технічний, фінансовий, виробничий або інвестиційний, інформаційний потенціали [14]. О. Біловодська та О. Грищенко розширюють перелік складових компонентів і розглядають кадровий, науковий, фінансово-економічний, технологічний, інформаційний, ринковий та екологічний елементи [15, с. 196]. Н. Куцай пропонує виділяти такі складові інноваційного потенціалу регіону, як кадрову, науково-дослідну, фінансову, матеріально-технічну, ринкову, політико-правову, інформаційну [16, с. 195]. Група вчених А. Бахтізін, Е. Акіньєєва, І. Шляхто виокремлюють такі складові інноваційного потенціалу регіону: виробничо-технологічний потенціал; кадровий потенціал, інформаційний потенціал, фінансовий потенціал, науково-технічний потенціал, організаційний потенціал, управлінський потенціал, потенціал інноваційної культури, потенціал споживчого сегменту [17–18].

Огляд та систематизація існуючих досліджень свідчить про складну та багатогранну структуру інноваційного потенціалу регіону.

На наш погляд, **складовими інноваційного потенціалу регіону** є фінансово-інвестиційний, матеріально-технічний (виробничий), науково-дослідний, ринковий, інформаційний, інтелектуально-кадровий та маркетинговий потенціали (табл. 2).

Таблиця 2

Складові інноваційного потенціалу регіону

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ	
Складові	Характеристика
<i>фінансово-інвестиційний потенціал</i>	характеризує стан системи фінансування (власні, кредитні, бюджетні, інвестиційні та ін. кошти), що здатна забезпечити умови реалізації інноваційного процесу для розроблення та комерціалізації нововведень (тобто перетворює нововведення безпосередньо в інновацію)
<i>матеріально-технічний (виробничий) потенціал</i>	визначає наявність наукових організацій, інноваційно-активних підприємств, їх об'єднань в регіоні та наявних у них засобів та предметів праці (сировина, матеріали, паливо та енергія; площі та робочі місця; устаткування та інструменти) для ведення інноваційного процесу, рівень його фондо- і технічної озброєності, відображає спроможність до позитивних структурних зрушень та до виробництва нових продуктів, продукції та послуг
<i>науково-дослідний потенціал</i>	забезпечує появу нововведень; характеризує обсяги науково-дослідницьких робіт у вартісному та кількісному виразі, структуру цих робіт за секторами економічної діяльності
<i>ринковий потенціал</i>	характеризує ступінь відповідності інноваційних ідей та об'єктів інтелектуальної промислової власності потребам суспільства і окремих суб'єктів господарювання в конкурентоспроможній наукомісткій продукції та послугах
<i>інформаційний потенціал</i>	характеризує інформаційну оснащеність суб'єктів господарювання регіону щодо ринку інновацій, технічну оснащеність інноваційного процесу зв'язком, телекомунікаціями та комп'ютерною технікою і технологіями
<i>інтелектуально-кадровий потенціал</i>	визначає можливості генерації і сприйняття ідей і задумів новацій і доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних і управлінських рішень
<i>маркетинговий потенціал</i>	характеризує здатність регіону, використовуючи наявні ресурси, існуючу інноваційну інфраструктуру та сформовану інноваційну культуру, комерціалізувати результати науково-технічної діяльності та забезпечити їх ефективне використання

Джерело: узагальнено автором за [16; 19–23]

Джерела інноваційного потенціалу регіону, на наш погляд, можна умовно поділити на три складових: *наука* (фундаментальні і пошукові дослідження, прикладні дослідження) → *техніка* (конструкторські та експериментальні розробки) → *виробництво* (безпосереднє виробництво).

Розглянуті науково-методичні підходи лягли в основу розробленої нами **парадигми інноваційного потенціалу регіону** (рис. 1).

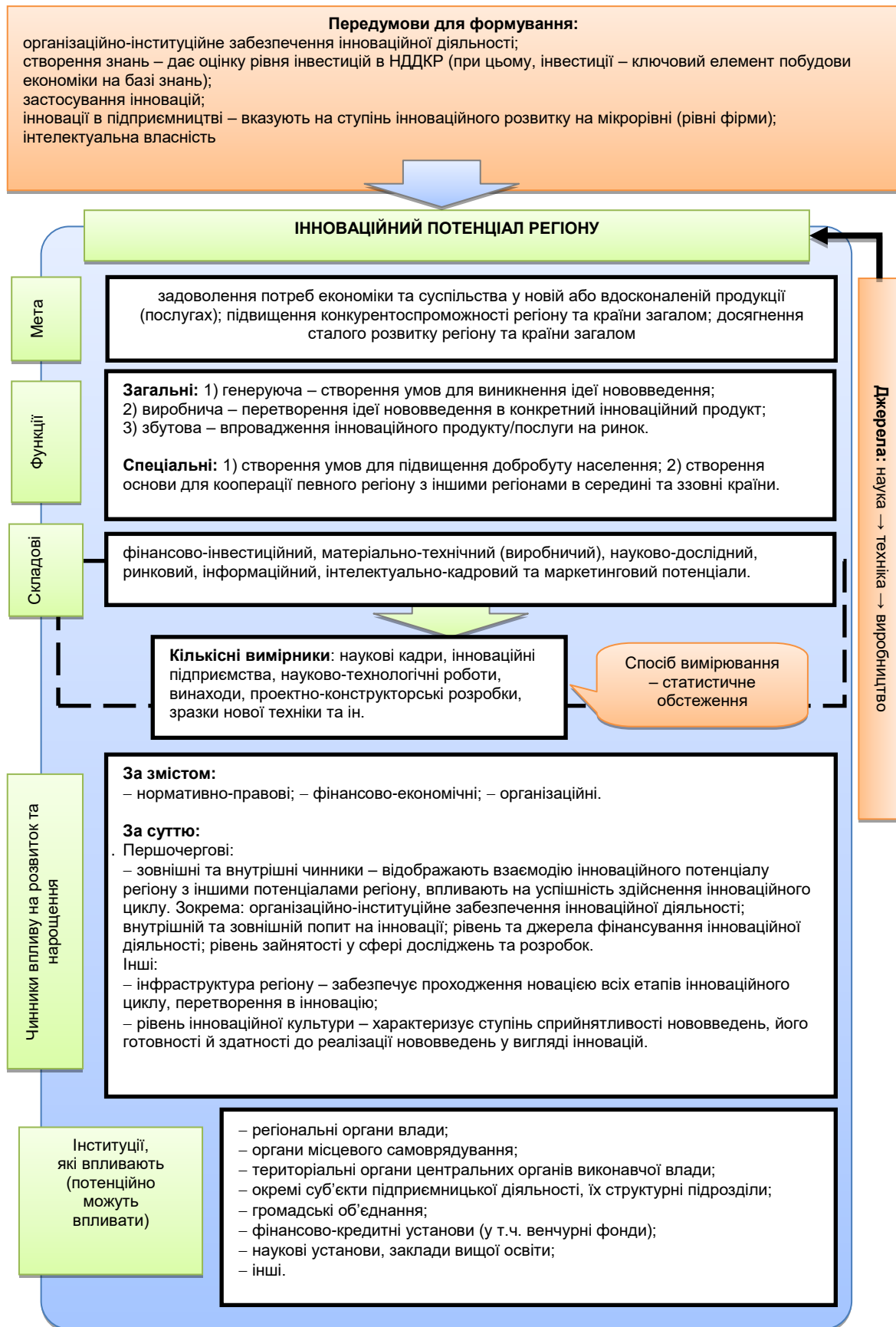

Рис. 1. Парадигма інноваційного потенціалу регіону

Джерело: складено автором

На відміну від існуючих, запропонована на рис. 1 парадигми інноваційного потенціалу регіону передбачає:

- 1) систематизацію передумов для формування та чинників впливу на розвиток та нарощення

інноваційного потенціалу;

2) встановлення функцій та джерел інноваційного потенціалу;

3) визначення складових інноваційного потенціалу із зазначенням їх кількісних вимірників та способів вимірювання.

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження дозволило запропонувати нове рішення актуального науково-практичного завдання – удосконалення науково-методичних засад дослідження інноваційного потенціалу регіонів. Зокрема, на основі одержаних результатів сформульовано низку висновків і пропозицій методичного змісту: 1) удосконалено термінологічний апарат дослідження в частині уточнення сутності понять «інноваційний потенціал регіону»; виділено три основних його складових; 2) акцентовано, що основою нарощення інноваційного потенціалу регіону, з-поміж іншого, є інституційна спроможність держави до стимулювання та підтримки розвитку інноваційних процесів; 3) удосконалено парадигму інноваційного потенціалу регіону. Подальше дослідження інноваційного потенціалу регіону є актуальним з огляду на його можливість сприяти створенню умов для ресурсного забезпечення інноваційної діяльності на регіональному рівні; залучати та ефективно використовувати фінансові ресурси відповідно до інноваційних потреб регіону; сприяти розвитку інноваційної інфраструктури та ін.

Перспектива подальших досліджень в даному контексті вбачається у розробці методики комплексного оцінювання інноваційного потенціалу регіонів України.

Література

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Москва : Прогресс, 1982. 455 с.
2. Руководство Осло. Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям. Третье издание / ОЭСР ; Евростат ; пер. с англ., изд. второе исправленное. Москва, 2010. URL: https://mgimo.ru/upload/docs_6/ruk.oslo.pdf (дата звернення: 22.09.2019).
3. Drahosova J., Bednar P. Evaluation of innovations and innovation potential of Czech regions at the NUTS 3 level. *Acta Academica Karviniensia*. 2014. no. 1. P. 32-42.
4. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 22.09.2019).
5. Масалов А. Инновационный тип развития. *Журнал для акционеров*. 1999. № 9. С. 12-16.
6. Маковеев П. С., Шарко М. В. Организация, регулирование и управление инновационно-инвестиционной деятельностью в Украине: монография. Херсон : ХДТУ, 2004. 235 с.
7. Балабанов И. Т. Инновационный менеджмент : учеб. пособие. Санкт-Петербург : Питер, 2000. 340 с.
8. Головач Л. Г., Краюхин Г. А., Шайбанов Л. Ф. Регулирование инновационных процессов в регионе / под ред. Г. А. Краюхина. Санкт-Петербург : ГИЭА, 1997. 289 с.
9. Мартюшева Л. С., Калишенко В. О. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження. *Фінанси України*. 2002. № 10. С. 61-66.
10. Буркинський Б. В., Лазарева Є. В. Інноваційна стратегія у соціально-економічному розвитку регіону. Одеса : ІПРЕЕД НАН України, 2007. 140 с.
11. Кокурина Д. И. Инновационная деятельность. Москва : Экзамен, 2001. 575 с.
12. Žizlavsky O. Factors of an innovation potential development are known, but not always mastered. *Economics and management*. 2011. Vol. 16. P. 1019-1024.
13. Научно-технический потенциал: структура, динамика, эффективность / Добров Г. М., Тонкаль В. М., Савельев А. А. и др. Киев : «Наукова думка», 1987. 347 с.
14. Беновська Л. Я. Інноваційний потенціал регіону та умови його реалізації. URL: <http://nbuv.gov.ua> (дата звернення: 22.09.2019).
15. Біловодська О. А., Грищенко О. Ф. Формування маркетингових критеріїв щодо оцінки інноваційного потенціалу регіону. *Механізм регулювання економіки*. 2009. № 4. Т. 2. С. 246-256.
16. Куцай Н. С. Проблеми дослідження підходів до трактування поняття «інноваційний потенціал регіону». URL: <http://vlp.com.ua/node/741> (дата звернення: 22.09.2019).
17. Бахтизин А. Р., Акинфеева Е. В. Сравнительные оценки инновационного потенциала регионов. *Проблемы прогнозирования*. 2010. № 3. С. 73-81.
18. Шляхто И. В. Оценка инновационного потенциала региона. *Управление общественными и экономическими системами*. 2007. № 1. С. 6-14.
19. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Інноваційний потенціал управління організацією : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. 184 с.
20. Левченко Ю. Г. Сутність та складові інноваційного потенціалу підприємства. *Наукові праці НУХТ*. 2012. № 43. С. 57-61.
21. Сидорчук І. П. Сутність, структура та особливості оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства. *Економіка і регіон*. 2014. № 2 (45). С. 97-101.

22. Гольдштейн Г. Я. Инновационный менеджмент : учебное пособие. Таганрог : Изд-во ТРТУ, 1998. 132 с.

23. Шутенко В. О., Городиський Т. І. Інноваційний потенціал регіону: теоретичний аспект. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Львів, 2001. № 436. С. 427-431.

References

1. Shumpeter, J. (1982), *Teoriia ekonomicheskogo razvitiia* [The theory of economic development], Progress, Moscow, Russia, 455 p.

2. Rukovodstvo Oslo (2010), *Rekomendatsii po sboru i analizu dannykh po innovatsiiam* [Recommendations for the collection and analysis of innovation data], 3rd ed., Moscow, Russia, available at: https://mgimo.ru/upload/docs_6/ruk.oslo.pdf (access date September 22, 2019).

3. Drahosova, J. and Bednar, P. (2014), "Evaluation of innovations and innovation potential of Czech regions at the NUTS 3 level", *Acta Academica Karviniensia*, no. 1, pp. 32-42.

4. Verkhovna Rada Ukrainy (2002), The Law of Ukraine "About innovative activity" dated 04.07.2002 no. 40-IV, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (access date September 22, 2019).

5. Masalov, A. (1999), "Innovative type of development", *Zhurnal dlia aktsionerov*, no. 9, pp. 12-16.

6. Makoveev, P.S. and Sharko, M.V. (2004), *Orhanizatsiia, rehulirovaniye i upravleniye innovatsionno-investitsionnoi deiatelnosti v Ukraine* [Organization, regulation and management of innovative investment activity in Ukraine], monograph, Kherson, Ukraine, 235 p.

7. Balabanov, I.T. (2000), *Innovatsionnyy menedzhment* [Innovation Management], textbook, Piter, St.-Peterburg, Russia, 340 p.

8. Golovach, L.G., Krayukhin, G.A., and Shaybanov, L.F. (1997), *Regulirovaniye innovatsionnykh protsessov v regione* [Shaybanov Regulation of innovation processes in the region], monograph, GIEA, St.-Peterburg, Russia, 289 p.

9. Martiusheva, L.S. and Kalysheiko, V.O. (2002), "Innovative potential of the enterprise as an object of economic research", *Finance of Ukraine*, no. 10, pp. 61-66.

10. Burkynskiy, B.V. and Lazariyeva, Ye.V. (2007), *Innovatsiina stratehiia u sotsialno-ekonomichnomu rozvytku rehionu* [Innovation strategy in the socio-economic development of the region], IPREED NAN Ukrainy, Odessa, Ukraine, 140 p.

11. Kokuryina, D.I. (2001), *Innovatsionnaya deyatelnost* [Innovative activity], Ekzamen, Moscow, Russia, 575 p.

12. Žizlavsky, O. (2011), "Factors of an innovation potential development are known, but not always mastered", *Economics and management*, vol. 16, pp. 1019-1024.

13. Dobrov, G.M., Tonkal, V.M., Savelev, A.A. et al. (1987), *Nauchno-tekhnicheskiiy potentsial: struktura, dinamika, effektivnost* [Scientific and technical potential: structure, dynamics, efficiency], "Naukova dumka", Kyiv, Ukraine, 347 p.

14. Benovska, L.Ya. "Regional innovative potential and conditions of its realization", available at: <http://nbuv.gov.ua> (access date September 22, 2019).

15. Bilovodska, O.A. and Hryshchenko, O. F. (2009), "Formation of marketing criteria on the evaluation of regional innovative potential", *Mekhanizm rehuliuivannia ekonomiky*, no. 4, vol. 2, pp. 246-256.

16. Kutsay, N.S. "Problems of research of approaches to the interpretation of the concept of "innovative potential of the region"", available at: <http://vlp.com.ua/node/741> (access date September 22, 2019).

17. Bakhtizin, A.R. and Akinfeyeva, E.V. (2010), "Comparative estimates of regional innovative potential", *Problemy prognozirovaniya*, no. 3, pp. 73-81.

18. Shlyakhto, I.V. (2007), "Evaluation of regional innovative potential", *Upravleniye obshchestvennymi i ekonomicheskimi sistemami*, no. 1, pp. 6-14.

19. Petrovych, Y.M. and Prokopyshyn-Rashkevych, L.M. (2010), *Innovatsiinyi potentsial upravlinnia orhanizatsiiei* [Innovative potential of management of the organization], monograph, Publishing House of Lviv Polytechnic, Lviv, Ukraine, 184 p.

20. Levchenko, Yu.H. (2012), "The essence and components of the innovation potential of the enterprise", *Scientific works of NUHT*, no. 43, pp. 57-61.

21. Sydoruk, I.P. (2014), "Essence, structure and peculiarities of estimation of innovative potential of industrial enterprise", *Economy and region*, no. 2 (45), pp. 97-101.

22. Goldshtein, G.Ya. (1998), *Innovatsionnyy menedzhment* [Innovation management], textbook, TRTU Publishing House, Taganrog, Russia, 132 p.

23. Shutenko, V.O. and Horodyskiy, T.I. (2001), "Innovative potential of the region: theoretical aspect". *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of development and development problems*, no. 436, pp. 427-431.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2019 р.